

تحقیق

تحقیق در مساله، در قالب ارقام ذیل سامان می یابد:

۱. مصونیت کیفری پناهنده به حرم مکی قدر مسلم از مصونیت است و ادله آن اسنادی است که ملاحظه گردید.

۲. نسبت به غیر حرم مکی از سایر اماکن مقدس سه رای وجود دارد؛ بدین قرار:
أ. عدم توسع مطلقاً؛

ب. توسعه مطلقاً؛

ج. توسع نسبت به حائر حسینی علیه السلام

• واضح است که اندیشه اول نیازمند اقامه دلیل خاص نیست؛ زیرا مطابق قاعده، اطلاقات و عموماً ادله عدم مصونیت مجرم، حتی برای لحظه ای کوتاه است.

البته به قاعده عدالت نیز تمسک شده است که مخدوش است؛ زیرا در این جا، واقعی، جز اعتبار شارع وجود ندارد تا با آن سنجیده شود و مطابق یا مخالف عدالت قلمداد گردد.

• ادله توسعه مطلقاً قبلاً مورد اشاره قرار گرفت؛ لکن هیچ کدام قابل دفاع نیست و با اندکی تأمل مناقشات وارد بر آن روشن می شود. آری هر گاه حائر حسینی را اضافه کنیم و ائمه را نور واحد بدانیم می توان در مشاهد مشرفه متعلق به ائمه معصومین - علیهم السلام - قائل به توسعه شد؛ لکن این که اقتضای «کلهم نور واحد» اشتراک در همه احکام باشد، قابل قبول نیست و مبتلا به برخی نقض ها است.

روایات حریم حائر حسینی - علیه السلام

• نسبت به حائر حسینی - علیه السلام - برخی روایات وجود دارد؛ مثل:

○ عن ابی عبدالله علیه السلام قال: حرمة قبر الحسین - علیه السلام - فرسخ فی فرسخ من اربعة جوانبه.^۱

○ الی ابی عبدالله - علیه السلام - قال: حریم قبر الحسین - علیه السلام - خمس فراسخ من اربعة جوانب القبر^۲

○ قال سمعت ابا عبدالله - علیه السلام - یقول: ان لموضع قبر الحسین بن علی - علیهما السلام - حرمة معلومة من عرفها و استجار بها اجیر . قلت: فصف لی موضعها جعلت فداک! قال: امسح من موضع قبره الیوم فامسح خمسة و عشرين ذراعاً من ناحية رجلیه و خمسة و عشرين ذراعاً مما یلی وجهه و خمسة و عشرين ذراعاً من خلفه و خمسة و عشرين ذراعاً من ناحی رأسه...»^۳.

۱. کامل الزیارات، باب ۸۹، ص ۴۵۶، ح ۲ (= ح ۶۹۲).

۲. همان، ح ۳.

۳. همان، ص ۴۵۷، ح ۴.

• دو روایت اول از سند معتبر برخوردار نیست؛^۴ لکن سند روایت سوم قابل اعتماد است. سند این است: «حدثني محمد بن جعفر الرزاز عن محمد بن الحسين بن ابي الخطاب عن الحسن بن محبوب عن اسحاق بن عمار». ^۵ این سند فارغ از هر گونه مناقشه است؛ الا از جهت محمد بن جعفر الرزاز؛ به همین دلیل برخی آن را مجهول دانسته اند.

لکن ملاحظات وارد بر این راوی قابل دفع است نباید غفلت کرد که اگر شهادت ابن قولویه رادر اول کتاب نسبت به کل راویان وارد در اسناد کامل الزیارات نپذیریم نسبت به شیخ بی واسطه وی قابل پذیرش است.

نسبت به دلالت این روایات بر مدعا اگر مناقشه ای باشد تنها بر دو روایت اول وارد است؛ لکن دلالت روایت سوم به دلیل تعبیر «استجار بها اجیر» قابل اغماض نیست، بلکه ممکن است گفته شود: تعبیر «حرمت» و «حریم» در دو روایت اول آن هم با حذف متعلق می تواند برای اثبات مدعا کافی باشد. فتامل.

• اختلاف مدلول روایات در تعیین مقدار حریم نیز مانعی برای قبول روایات ایجاد نمی کند، در واقع حرمت مقول به تشکیک است و امام - علیه السلام - در هر بیانی به مقداری اشاره کرده اند؛^۶ قهرا در این موارد روایت دال بر حداکثر مقدم است اگر از ناحیه سند مشکلی نداشته باشد؛ لکن برای اثبات مصونیت با استجاره نمی توان به بیش از آن چه مدلول روایت سوم است، فتوا داد.

• چنان که بیان کردیم، از حائر حسینی - علیه السلام - نمی توان به غیر آن تعدی کرد.

حاصل تحقیق: الحاق حائر حسینی - علیه السلام - به حریم مکی است به مقدار ۲۵ ذراع از هر طرف به قبر شریف.

نکته: در برخی روایات برای خداوند، رسول الله و ائمه - علیهم صلوات الله - مکان هایی به عنوان حرم تعیین شده است؛ مثل این روایت: «و روی عن عدة من اهل الراي انهم دخلوا على ابي عبد الله و قالوا: نحن من اهل الری. فقال، مرحبا باخواننا من اهل قم. فقالوا: نحن من اهل الری. فاعاد الکلام قالوا ذلک مرارا و اجابهم بمثل ما اجاب به اولاف. فقال: ان لله حرما و هو مكة و ان للرسول (ص) حرما و هو المدينة و ان لامیر المؤمنین (ص) حرما و هو الکوفة و ان لنا حرما و هو بلدة قم و ستدفن فیها امرأة من اولادی تسمى فاطمة فمن زارها وجبت له الجنة. قال الراوی: و كان هذا الکلام منه قبل ان یولد الکاظم علیه السلام».^۷

این روایت بر فرض اغماض از برخی ملاحظات بر آن، سندا و دلالتا برای اثبات مرام مورد نظر قاصر است.

به همین وزن است برخی فقرات از زیارت مبارک جامعه، مثل "امن من لجا الیکم".

۴. مگر بر مبنای اعتبار رجال کامل الزیارات. این مبنا قابل دفاع نیست. ضمن اینکه این مبنا رجال کامل الزیارات را توثیق و معتبر می کند؛ نه مرسلات آن را. و دو روایت اول در اینجا از مرسلات این کتاب است.

۵. همان.

۶. همچنین ر.ک: تهذیب الاحکام، ج ۶، ص ۸۲ (= ۷۲).

۷. بحار الانوار، ج ۶۰، ص ۲۱۶.